

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียน

Creating a Learning Environment That Supports Student Development

¹พระปลัดเขตจันทร์ คนงานดีและ ² ศักดิ์ดา งานหมั่น

¹Phrapalad khetkhan khongngandee and ²Sakda Nganman

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Education, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: ¹khetkhan.khon@mcu.ac.th, ²sakda.ngan@mcu.ac.th

February 15, 2024; **Revised** April 28, 2024; **Accepted** April 29, 2024

บทคัดย่อ

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ มีความสำคัญสำหรับการเรียนรู้และการทำงานของทุกคนในสถานศึกษา การจัดบรรยากาศที่เหมาะสมและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอสามารถสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้ การกำหนดบทบาทของคณะและหน่วยงานในการกำหนดยุทธศาสตร์ที่สนับสนุนเป้าหมายในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษา เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้และการทำงานที่มีประสิทธิภาพ นักเรียนและนักศึกษาควรมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกิจกรรมเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมของสถานศึกษา เพื่อให้พวกเขามีความเข้าใจและความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมของตนเองและสถานศึกษา สภาพแวดล้อมที่ดีของสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมที่ดีให้กับนักเรียนและนักศึกษา การจัดบรรยากาศและสิ่งอำนวยความสะดวกที่สนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนสถานศึกษาจะส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาบุคลิกภาพของครูและนักเรียนได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ การสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมและสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สถานศึกษาควรทำเพื่อประโยชน์และความสุขของผู้เรียนทุกคน

คำสำคัญ: การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้; การพัฒนาผู้เรียน; สถานศึกษา

Abstract

Creating a learning environment It is important for the learning and work of everyone in the educational institution. Providing the right atmosphere and adequate facilities can create a better learning experience. Determining the role of faculty and departments in formulating strategies that support the goal of maintaining an environment conducive to learning and working in educational institutions. It is important to create the right environment for effective learning and working. Pupils and students should play a role and participate in activities related to the environment of the educational institution. To enable them to have an understanding and responsibility for their own environment and educational institutions. A good environment in an educational institution plays an important role in creating good thoughts, minds, and morals in students. Creating an atmosphere and environment that supports student development educational institutions will affect the learning and personality development of teachers and

students to their fullest potential. Creating an appropriate atmosphere and creating a good environment in educational institutions is something that educational institutions should do for the benefit and happiness of all learners.

Keywords: Creating A Learning Environment; Student Development; Educational Institutions

บทนำ

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ โดยการใช่วิธีการสอนที่เหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยการกระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ รวมทั้งการให้คำแนะนำและการสนับสนุนในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะช่วยสร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่เติบโตและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ 1. สภาพแวดล้อมภายนอกทางด้านกายภาพ และ 2. สภาพแวดล้อมภายในทางด้านจิตวิทยา นอกจากนี้ยังมีอีกหลายปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีคุณภาพ เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางวิชาการ สภาพแวดล้อมทางการบริหารจัดการ เป็นต้น โดยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพ อย่างไรก็ตามการเริ่มต้นพัฒนาสิ่งใดควรเริ่มจากการพัฒนาที่ตนเองก่อน ดังนั้นการจัดสภาพแวดล้อมภายในทางด้านจิตวิทยาซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับตัวครูผู้สอนจึงเป็นสิ่งที่ครูควรตระหนักว่าหากสามารถจัดบรรยากาศทางด้านจิตวิทยาให้เกิดขึ้นภายในห้องเรียนแล้วย่อมเป็นส่วนสำคัญหนึ่งในการเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพควบคู่ไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้อย่างมีความสุข

ความหมายของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียน

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ หมายถึง สถานที่หรือสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นรอบตัวผู้เรียนซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ของเขา สภาพแวดล้อมการเรียนรู้รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวนักเรียนทั้งในรูปธรรมและนามธรรม ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในทางบวกและลบ และมีผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้มีความสำคัญอย่างมากในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและการพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่าง ๆ สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ประกอบด้วยสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่รอบตัวนักเรียน เช่น อาคารเรียน ห้องเรียน อุปกรณ์การเรียนรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยี เสียง แสง พื้นที่ เป็นต้น สภาพแวดล้อมดังกล่าวมีความสำคัญในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยการกระตุ้นความสนใจและการเรียนรู้ของนักเรียนในทุกๆ ด้าน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครูและผู้บริหารทุกคนควรให้ความสำคัญตลอดเวลาในการพัฒนาการศึกษา

การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

สภาพแวดล้อมทางการเรียน หมายถึง สภาวะใด ๆ ที่มีผลต่อการเรียนรู้ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรมซึ่งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical environment) ได้แก่ สภาพต่าง ๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น อาคารสถานที่ โต๊ะ เก้าอี้ วัสดุ อุปกรณ์หรือสื่อต่าง ๆ สำหรับสภาพแวดล้อม ที่เป็นนามธรรม (Abstract environmental) หรือสภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา (Psychological environment) ได้แก่ ระบบคุณค่าที่ยึดถือซึ่งเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมของกลุ่มสังคมข่าวสาร ความรู้ความคิด ตลอดจนความรู้สึกนึกคิด (สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, 2548)

ในอดีต การจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ทางกายภาพมีความสำคัญมาก โรงเรียนทุกแห่งให้ความสำคัญกับสิ่งปลูกสร้าง เช่น ต้องมีตึกอาคารเพียงพอ เนื้อที่สะอาด และห้องเรียนที่เหมาะสม ภายในห้องเรียนจะต้องมีสื่อการสอนและอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนและครูสามารถใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ได้อย่างเต็มที่ โรงเรียนที่มีงบประมาณสูงสามารถปรับปรุงสถานที่เรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนในทุกรายวิชาได้ โรงเรียนที่มีความพร้อมและมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเพียบพร้อม จะเป็นสถานศึกษาที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเข้าเรียน

อย่างไรก็ตาม ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2554) ได้ระบุถึงข้อจำกัดของการเรียนการสอนแบบเดิม ที่สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สถานที่จำกัดในห้องเรียน
2. การเรียนรู้ที่จำกัดในด้านครู ผู้เรียน และหนังสือเรียน
3. เวลาที่จำกัดในการจัดการเรียนการสอน
4. โอกาสในการเรียนรู้ที่จำกัดเพราะสถานที่ไม่เพียงพอสำหรับผู้ต้องการเรียนรู้
5. สัดส่วนของครูและนักเรียนที่ไม่เหมาะสม

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมทางการเรียน

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้เกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนอุปกรณ์การเรียนรู้ การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจ หรือการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสุขและความมั่นใจในการเรียนรู้

ความสำคัญของสภาพแวดล้อมไว้ดังนี้ (สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ, 2548) กล่าวถึง

สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ โดยสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียนในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น
2. การสนับสนุนการเรียนรู้หลายด้าน ช่วยเสริมสร้างความสนใจและแรงจูงใจในการเรียน
3. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พึงประสงค์ ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเติบโตไปพร้อมกัน
4. การพัฒนาบุคลิกภาพ ช่วยสร้างบุคลิกภาพที่ดีและมีความมั่นใจในตนเอง
5. การเสริมสร้างบรรยากาศในการเรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น
6. การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน
7. การลดความเครียดและความอ่อนเพลีย ทางด้านสรีระของผู้เรียน

รูปแบบการจัดชั้นเรียนเพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

การจัดการชั้นเรียนสามารถจัดได้หลายรูปแบบ หากแบ่งตามวิธีการสอนสามารถจัดได้ 2 รูปแบบ ดังนี้ (สายสมร ทองดี. 2548)

1. การจัดการเรียนการสอนแบบธรรมดา (Teacher Centered) มักเน้นความสำคัญของครูในการสอนและการเรียนรู้ โดยนักเรียนจะเป็นผู้รับข้อมูลและความรู้จากครู โดยไม่ค่อยมีโอกาสด้านการแสดงความคิดเห็นหรือการทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เองการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มักจะเหมาะสำหรับบางสถานการณ์และบางวิชาการ เช่น กรณีที่ต้องการสื่อสารความรู้ที่มีความซับซ้อน หรือเมื่อต้องการความเป็นระเบียบในการสอน เช่น การเรียน

วิชาคณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หรือวิชาที่มีเนื้อหาที่ต้องการความชำนาญพิเศษจากครู อย่างไรก็ตาม ในยุคปัจจุบันที่การเรียนการสอนมุ่งเน้นการเรียนรู้แบบนำโดยนักเรียน (Student Centered) การจัดชั้นเรียนแบบธรรมดาอาจไม่เหมาะสมต่อการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนมีโอกาสนในการพูด คิด และสร้างสรรค์ในการเรียนรู้ เนื่องจากมีการสอนและเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการทำความเข้าใจและการใช้ความรู้ในชีวิตจริงมากขึ้น

ดังนั้น การเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์และบริบทการเรียนรู้เป็นสำคัญ และการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบธรรมดาควรพิจารณาให้ดีกว่าก่อนที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

2. การจัดการเรียนการสอนแบบนวัตกรรม (Innovative Teaching) เน้นให้นักเรียนเป็นสำคัญและเป็นผู้นำในการเรียนรู้ โดยมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่หลากหลายและยืดหยุ่น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างสรรค์ไอเดียใหม่ ๆ การจัดการเรียนการสอนแบบนวัตกรรมจะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในสถานการณ์ที่เป็นมิตรและท้าทาย ให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ ยังสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและอุตสาหกรรมในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสมการจัดการเรียนการสอนแบบนวัตกรรมเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ และเน้นการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานและชีวิตประจำวันในสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนนี้จึงสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในการพัฒนาทักษะที่สำคัญต่าง ๆ ที่จะทำให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและอุตสาหกรรมในอนาคตได้ดียิ่งขึ้นชั้นเรียนแบบนวัตกรรมเน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางของกระบวนการเรียนรู้ และเน้นการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการทำงานและชีวิตประจำวันในสังคมปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนนี้จึงสร้างโอกาสให้กับนักเรียนในการพัฒนาทักษะที่สำคัญต่าง ๆ ที่จะทำให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในสังคมและอุตสาหกรรมในอนาคตได้ดียิ่งขึ้น

บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

บรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (สุมณ อมรวิวัฒน์, 2530) ได้แก่

การจัดการเรียนการสอนที่ให้ความสำคัญกับบรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere) และบรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere) เป็นสิ่งสำคัญที่จะสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและเข้ากับนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

1. บรรยากาศทางกายภาพ (Physical Atmosphere) การจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน: การเรียนการสอนควรที่จะเกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่มีการจัดสรรพื้นที่ให้เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่สะอาด มีการจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้และสื่อการสอนการใช้สื่อการสอน: การมีสื่อการสอนที่เหมาะสม เช่น แผนผังตารางเวลา เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย เป็นต้น เพื่อช่วยสร้างสถานการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและนำความรู้มาใช้ได้จริง

2. บรรยากาศทางจิตวิทยา (Psychological Atmosphere) การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี: การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน และระหว่างนักเรียนเอง จะช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองและสร้างความเข้าใจในการเรียนรู้การส่งเสริมความรู้สึกที่ดี: การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความรักและความเข้าใจจะช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นและความสามารถในการเรียนรู้ของนักเรียน

การจัดการเรียนการสอนที่มีการใส่ใจทั้งบรรยากาศทางกายภาพและจิตวิทยา จะช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเติบโตไปพร้อมกับนักเรียนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

การให้ความหมายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีความใกล้เคียงกับการให้ความหมายของคำว่า สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เนื่องจากบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ย่อมเกิดจากสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา คือ สภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรม เช่นเดียวกับ (Wallbery, 1987) ที่ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยานี้ หากพิจารณาให้แคบลงในระดับห้องเรียนแล้ว สภาพแวดล้อมทางด้านจิตวิทยาก็คือ บรรยากาศของชั้นเรียนซึ่งเปรียบเสมือนกลุ่มของสังคมที่มีอิทธิพลต่อสิ่งที่นักเรียนเรียนรู้นั่นเอง

สรุปได้ว่า ในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างและรักษาบรรยากาศดังกล่าว ดังนี้

1. บุคลิกภาพของครู: ครูควรเป็นตัวอย่างที่ดีให้นักเรียน มีทักษะการสื่อสารและการจัดการเรียนรู้ที่ดี เป็นผู้ที่เปิดรับความคิดเห็นและความรู้ของนักเรียน และสร้างความเข้าใจในห้องเรียน
2. พฤติกรรมการสอนของครู: ครูควรใช้วิธีการสอนที่สร้างสรรค์ สนุกสนาน และตื้นตันนักเรียนให้มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ด้วยการใช้สื่อการสอนที่หลากหลายและเทคโนโลยีในการสอน
3. เทคนิคการปกครองชั้นเรียน: ครูควรใช้เทคนิคการจัดการชั้นเรียนที่สร้างสรรค์ เช่น การจัดกลุ่มเพื่อเรียนรู้ร่วมกัน การให้โอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในห้องเรียน
4. ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน: ครูควรสร้างบรรยากาศที่เชื่อมโยงระหว่างนักเรียนและครู โดยสร้างความเข้าใจและเห็นใจต่อความต้องการและความรู้สึกของนักเรียน และสร้างความเข้าใจต่อกันในห้องเรียน

1. บุคลิกภาพของครู

บุคลิกภาพ หมายถึง สิ่งที่จะช่วยให้สามารถทำนายได้ว่าบุคคลจะทำอะไรหรือแสดงพฤติกรรมอย่างไรในสถานการณ์ที่กำหนดให้ และบุคลิกภาพจะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทุกชนิดของบุคคลทั้งที่เป็นพฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายใน (สายสมร ทองดี, 2548 อ้างอิงจาก Cattell, 1950)

บุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลทั้งส่วนภายนอกและภายในมีความสำคัญต่อการเป็นบุคคลที่สร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ ลักษณะเฉพาะตัวภายนอก เช่น รูปร่าง หน้าตา และพฤติกรรมอาจส่งผลต่อการรับรู้และการปฏิบัติต่อกันของบุคคลภายนอก แต่ลักษณะเฉพาะตัวภายใน เช่น สติปัญญา ความถนัด และค่านิยม มีผลต่อพฤติกรรมและการคิดของบุคคลเองการทราบและเข้าใจลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลทั้งภายนอกและภายในจะช่วยให้สามารถปรับตัวและเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น นอกจากนี้ การเข้าใจลักษณะเฉพาะตัวของตนเองและผู้อื่นยังเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและการพัฒนาตนเองให้เป็นที่ยอมรับในสังคม ดังนั้น การพัฒนาลักษณะเฉพาะตัวทั้งภายนอกและภายในเป็นสิ่งสำคัญในการเติบโตและพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพ ฯลฯ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2551)

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น บุคลิกภาพจึงเป็นการผสมผสานทั้งในส่วนที่ผู้อื่นสามารถรับรู้และสังเกตได้อย่างชัดเจน และส่วนที่เกิดขึ้นภายในตัวของบุคคล หากไม่แสดงออกมาก็ไม่อาจรับรู้และสังเกตได้ บุคลิกภาพจึงมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทุกชนิด ซึ่งบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับความเป็นครู ควรประกอบไปด้วยทั้งบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน ดังนี้

1 บุคลิกภาพภายนอก

บุคลิกภาพภายนอก (External Personality) เป็นสิ่งที่ปรากฏให้เห็นได้อย่างชัดเจน ประกอบด้วย

- 1.1 บุคลิกภาพด้านกายภาพ เป็นพฤติกรรมแสดงออกภายนอก ลักษณะรูปร่าง หน้าตา กิริยา ท่าทางและการแต่งกาย เช่น ครูมีรูปร่างสมส่วน แต่งกายดูดีมีความเหมาะสม น่าเชื่อถือ มีกิริยามารยาทดี ท่าทางสุภาพ มีลักษณะการนั่ง การยืน การเดินที่สง่า ฝ่าเผย เป็นต้น

1.2 บุคลิกภาพด้านวาจา เป็นพฤติกรรมการแสดงออกทางด้านภาษา เช่น ครูควรพูดจาดี มีสาระ มีเหตุผล สื่อสารได้ตรงประเด็น ใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ฟังแล้วเข้าใจง่าย ไม่พูดซ้ำหรือพูดเร็วจนเกินไป มีน้ำเสียงชัดเจน มีระดับเสียงพอเหมาะ ไพเราะ นุ่มนวลน่าฟัง ใช้คำพูดสุภาพเหมาะสมกับความเป็นครู เป็นต้น

1.3 บุคลิกภาพด้านสังคม เป็นพฤติกรรมการปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม ซึ่งครูควรวางตัวให้เหมาะสม แสดงพฤติกรรมด้วยความสุภาพ มีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น เพื่อนครู ผู้ปกครองหรือชุมชน มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ เพื่อเป็นแบบอย่างการมีทักษะทางด้านสังคมให้แก่ นักเรียน

2 บุคลิกภาพภายใน

บุคลิกภาพภายใน (Internal Personality) เป็นสิ่งที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งหากไม่แสดงออกมาผู้อื่นก็อาจไม่ทราบได้ว่าคิดหรือรู้สึกอย่างไร ประกอบด้วย

2.1 บุคลิกภาพด้านสติปัญญา เป็นพฤติกรรมการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับความคิด การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา เช่น ครูควรมีปฏิภาณไหวพริบ แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีการตัดสินใจที่ดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ทั้งในรายวิชาที่สอนและความรู้ทั่วไป มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ เป็นต้น

2.2 บุคลิกภาพด้านอารมณ์ เป็นพฤติกรรมการแสดงออกในขณะที่เกิดอารมณ์ ความรู้สึกเมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ครูควรมีความมั่นคงทางอารมณ์ ควบคุมอารมณ์ได้ดี มีอารมณ์ขัน ไม่เคร่งเครียด ยิ้มแย้มแจ่มใส ร่าเริงอยู่เสมอ ไม่แสดงอารมณ์ที่มากหรือน้อยจนเกินไป ไม่แสดงความโมโหหรือฉุนเฉียว เป็นต้น

ห้องเรียนอย่างมาก การมีบุคลิกภาพที่ดีจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้นักเรียนมีความสุขและมีสมาธิในการเรียนรู้มากขึ้น นอกจากนี้ มันยังเป็นแรงจูงใจที่สำคัญในการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย การให้ความสำคัญกับคุณลักษณะทางจิตใจและคุณธรรมของครูอย่างเป็นระบบสามารถส่งเสริมการพัฒนาของนักเรียนในด้านนี้ได้ด้วยการแสดงความเข้าใจและเห็นใจต่อนักเรียน การเป็นตัวอย่างที่ดี การสร้างความเชื่อมั่นและความสุขในการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่สร้างสรรค์และสนุกสนานในการเรียนรู้ การสร้างความเข้าใจและเชื่อมโยงในห้องเรียน และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับนักเรียน จะเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีและส่งเสริมการพัฒนาทักษะของนักเรียนในด้านต่างๆ ได้ดีขึ้น

2. พฤติกรรมการสอนของครู

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนให้สมดุลอย่างเป็นองค์รวมในทุกด้านตามที่หลักสูตรได้กำหนดไว้จึงต้องถูกปรับไปเป็นการสอนแบบเน้นนักเรียนเป็นสำคัญที่มุ่งการเรียนรู้มากกว่าการสอน ครูต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในแบบใหม่ คือ เปลี่ยนวิธีการคิดปรับวิธีการสอนของตน ไม่ใช่การมุ่งสอนให้เด็กสอบได้และเอาผลของการสอบเป็นที่ตั้ง แต่ต้องมุ่งจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยลดการสอนแบบบรรยายถ่ายทอดความรู้ลง เปลี่ยนบทบาทใหม่เป็นครูผู้เอื้ออำนวยเตรียมการเรียนรู้หรือจัดประสบการณ์การเรียนรู้ คอยเป็นพี่เลี้ยงสนับสนุน ให้กำลังใจเพื่อนำนักเรียนออกไปท่องโลกกว้างแห่งการเรียนรู้แทน ส่วนนักเรียนเองก็ต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ที่คอยรับความรู้และรับคำสั่งจากครูมาเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการเรียน ไม่มุ่งเรียนเพื่อสอบได้ แต่เรียนเพื่อค้นหาศักยภาพของตนเองแบบรู้จัก รู้กว้าง รู้จริงในเนื้อหาจนสามารถเชื่อมโยงบูรณาการเรียนรู้ได้ด้วยเช่นเดียวกันซึ่งสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ผ่านพฤติกรรมการสอนของครู ดังนี้

1. การนำแนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยามาใช้ในการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถปรับการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคนได้ โดยครูควรพิจารณาถึงพัฒนาการในแต่ละด้านของนักเรียน และเลือกใช้แนวคิดทางจิตวิทยาที่เหมาะสม เช่น การใช้การสอนแบบบรรยายหรือแบบสาธิตซึ่งมุ่งเน้นครูหรือให้ความสำคัญไปที่ตัวครูนั้นมีทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สอดคล้อง เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ในกลุ่มพฤติกรรมนิยม หรือทฤษฎีการเรียนรู้ที่มีความหมาย ส่วนเทคนิควิธีการสอนในแบบอื่น ๆ จะให้ความสำคัญไปที่นักเรียน โดยมีทฤษฎีทางจิตวิทยาที่สอดคล้อง เช่น ทฤษฎีกลุ่มมนุษยนิยม หรือทฤษฎี Gestalt เป็นต้น การจัดการเรียนรู้ดังกล่าวย่อมอยู่ภายใต้หลักการ แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งครูจะสามารถปรับการสอนได้อย่างเหมาะสมตามบุคลิกภาพของนักเรียนแต่ละคน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้จึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ครูปรับการสอนได้อย่างเหมาะสม และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและการเรียนรู้ที่มีความสุขสมดล

2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในลักษณะที่เน้นการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้แบบ Active Learning จริง ๆ แล้วเป็นการเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจสำหรับนักเรียน โดยที่พวกเขาได้มีโอกาสที่จะเรียนรู้จากกันและกัน และมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุขและเพลิดเพลิน นอกจากนี้ การใช้เทคนิคและวิธีการสอนที่เน้นการกระตุ้นความคิดและการแก้ปัญหาของนักเรียนยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความสนุกสนานและความท้าทายที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการคิดวิเคราะห์และความเป็นสร้างสรรค์

3. ครูควรได้ค้นหาสไตล์การสอนของตนเองให้พบ ซึ่งจะทำให้ครูรู้ว่าตนจัดการเรียนรู้ในลักษณะใดได้ดี และรูปแบบการสอนหรือเทคนิควิธีการสอนใดที่นำมาใช้กับนักเรียนแล้วประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการวางแผนและการออกแบบการจัดการเรียนรู้จึงถือเป็นการเตรียมตัวก่อนสอน ซึ่งจะช่วยให้การสอนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น โดยตระหนักว่ากระบวนการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเนื้อหา การออกแบบการเรียนรู้จึงไม่ใช่การบอกความรู้ แต่เป็นการสอนวิธีจับปลาให้นักเรียนเพื่อให้ นักเรียนสามารถจับปลาเองได้ด้วยเทคนิค

4. ครูควรปรับพฤติกรรมการสอนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนดังที่ Kounin (สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2554 อ้างอิงจาก Kounin, 1970) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนของครูที่เอื้อต่อการเรียนรู้

5 การนำหลักการและทฤษฎีทางจิตวิทยามาใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพและมีความเป็นระบบอย่างมาก การใช้แนวคิดกลุ่มพฤติกรรมนิยม เช่น การใช้เบี้ยอรรถกรในการเพิ่มพฤติกรรมส่งการบ้านตรงเวลา หรือการใช้เงื่อนไขสัญญาในการเพิ่มพฤติกรรมการรักษาวินัย เป็นต้น เป็นวิธีที่ช่วยกระตุ้นพฤติกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้และการพึ่งพาตนเองของนักเรียนได้ดี การสร้างเงื่อนไขและการกำหนดความคาดหวังในการเรียนและพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดขึ้น จะช่วยให้นักเรียนมีการปรับตัวและปรับพฤติกรรมตามที่คาดหวังได้มากขึ้น

6 การสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างนักเรียน ครู และกลุ่มอื่น ๆ ในรูปแบบของเครือข่ายการเรียนรู้ (Learning Network) เป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองของผู้เรียนและผู้สอนได้ดี การเรียนรู้ระหว่างเครือข่ายสามารถเกิดขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ผ่านทางการสื่อสารออนไลน์ เช่น การใช้โซเชียลมีเดีย หรือการสร้างพื้นที่เสรีในการสนทนาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง

การสร้าง Professional Learning Networks (PLNs) เป็นอีกวิธีที่สำคัญในการพัฒนาตนเองของครู ซึ่งสามารถเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงระหว่างครูในโรงเรียนเดียวกัน หรือครูในโรงเรียนต่าง ๆ รวมถึงการเชื่อมโยงกับครูและนักเรียนในระดับชั้นเรียน การสร้าง PLNs ทำให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความร่วมมือกันในการพัฒนาวิธีการสอนที่ดีขึ้น และสามารถเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ในการสอนได้อย่างมีความมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

3. เทคนิคการปกครองชั้นเรียน

เทคนิคการปกครองชั้นเรียน เป็นวิธีการที่ครูใช้ปกครองนักเรียนในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมให้เกิด การเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุข ซึ่ง (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2537) ได้เสนอแนะไว้ว่าในการปกครองชั้นเรียนครูควร ยึดหลักประชาธิปไตย หลักความยุติธรรมและหลักพรหมวิหาร 4 สรุปได้ ดังนี้

1. การให้ความสำคัญต่อหลักประชาธิปไตยในการสอนเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็นตัวช่วยในการสร้างสภาพ ออบ atmosphere ในห้องเรียนที่เป็นกันเองและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ การเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในชั้นเรียนยังช่วยให้นักเรียนรู้สึกว่าสถานการณ์ในห้องเรียนเป็น ธรรมชาติและได้รับการเคารพการกำหนดกฎและระเบียบให้กับนักเรียนเป็นการสร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งสำหรับ การเรียนรู้และการสร้างความเป็นระเบียบในชีวิตประจำวันของนักเรียน การที่นักเรียนเข้าใจถึงความสำคัญของกฎ และระเบียบจะช่วยเพิ่มความยอมรับและการปฏิบัติตามกฎและระเบียบของนักเรียน การสร้างบรรยากาศที่ เป็นกันเองและเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจยังเป็นการสร้างความเข้าใจและความเป็นระเบียบ ในชีวิตประจำวันของนักเรียนให้มีความสมดุลและเป็นเหตุผลในการตัดสินใจของตนเอง

2. การปกครองด้วยหลักความยุติธรรมในการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่ครูควรให้ความสำคัญแก่นักเรียนทุกคน อย่างทั่วถึง โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชังแม้จะยากก็ตาม การปฏิบัติตามด้วยความยุติธรรมแบบนี้จะให้นักเรียนรัก เคารพ และศรัทธาในตัวครูมากขึ้น นอกจากนี้ นักเรียนยังจะมีความสุขในการเรียน และเกิดการเรียนรู้อย่างมี ความสุขได้ด้วยการอบรมและบ่มเพาะสติ เสริมปัญญาให้กับนักเรียนให้เป็นคนกล้าเติบโตใหญ่จนได้ดี จะเป็นการ สร้างพื้นฐานที่แข็งแกร่งให้กับนักเรียนในการพัฒนาตัวเองไปสู่สายอาชีพและชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ การ ปกครองด้วยหลักความยุติธรรมยังช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความเป็นระเบียบในชีวิตประจำวันของ นักเรียนให้มีความสมดุลและเป็นเหตุผลในการตัดสินใจของตนเองได้ดีขึ้นการปกครองด้วยหลักความยุติธรรมยัง ช่วยส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและความเป็นระเบียบในชีวิตประจำวันของนักเรียนให้มีความสมดุลและเป็นเหตุผล ในการตัดสินใจของตนเองได้ดีขึ้น

3. หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมที่ครูควรมี ประกอบด้วยหลักธรรม 4 ข้อ ดังนี้

เมตตา หมายถึง การให้ความรักและเอ็นดูต่อศิษย์ มีความปรารถนาให้นักเรียนมีความสุข

กรุณา หมายถึง ความสงสารและช่วยนักเรียนให้พ้นทุกข์

มุทิตา หมายถึง ความยินดีเมื่อนักเรียนสมหวัง ประสบความสำเร็จ

อุเบกขา หมายถึง ความเป็นกลางให้ความยุติธรรมกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน

การยึดหลักพรหมวิหาร 4 ในการปกครองชั้นเรียนนี้ นอกจากจะให้นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้แล้ว ยังเป็นการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนได้อีกทางหนึ่ง

4. หลักความใกล้ชิด การที่ครูแสดงความเอาใจใส่ ให้ความสนใจใกล้ชิดกับนักเรียนเป็นวิธีการหนึ่งในการ สร้างบรรยากาศทางด้านจิตวิทยา ซึ่งครูควรนำหลักความใกล้ชิดมาใช้กับนักเรียนโดยทำได้หลายวิธี (จิตรา วสุวา นิช, 2531)

4. ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียน

ปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนนี้มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มทางสังคม ซึ่ง (ประดินันท์ อุปรมัย, 2523) ได้อธิบายไว้ ว่าปฏิสัมพันธ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล 2 คน หรือบุคคล 2 ฝ่ายโดยต่างฝ่ายต่างมีอิทธิพลซึ่ง กันและกัน โดยปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนมี 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน ถ้าปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี หมายถึง ทั้งครู และนักเรียนต่างมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ครูเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถาม ครูให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน มี อิสระในการทำกิจกรรม บรรยากาศภายในห้องเรียนน่าเรียน น่าสอนซึ่งจะส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี

2. การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นและการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียนกันและกัน เป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีในห้องเรียน ครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน. การเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน, การปกครองดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึง, การส่งมอบแบบอย่างที่ดีและการแก้ไขพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกันและสร้างความเข้าใจและความเป็นระเบียบในชีวิตประจำวันของนักเรียน. การที่ครูเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียนจะส่งผลให้นักเรียนเรียนรู้และพัฒนาตนเองในทางที่ดีขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปฏิสัมพันธ์ทางวาจา หมายถึง การพูดจาร่วมกันในระดับเรียนระหว่างครูกับนักเรียนอาจเป็นการบรรยาย การอภิปราย การถามตอบ การมอบหมายงาน การพูดของนักเรียน ทั้งหมดนี้มีอิทธิพลต่อ การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนเช่นกัน

จึงกล่าวได้ว่า สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียนจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ. การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ร่วมกันนี้สามารถทำได้โดยการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจและมีความหมายต่อนักเรียน, การสร้างการสนับสนุนและความเข้าใจต่อความแตกต่างของนักเรียน, การสร้างโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับการเรียนรู้, และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับชุมชนของนักเรียน. ทุกสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่มีความสุขและมีประสิทธิภาพในห้องเรียน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

ขั้นตอนแรกสุดของการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ คือ การพิจารณาว่าเนื้อหาหรือแนวคิดหลักที่จะสอนในแต่ละครั้งคืออะไร จากนั้นจึงเริ่มออกแบบกิจกรรมการสอนที่มีการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ลงไปในการสอนเนื้อหาดังกล่าว ได้ระบุว่าการจะสอนให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ควรเริ่มจากการจัดกิจกรรมการสอนที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของครูก่อน โดยครูต้องปรับบทบาทของตนเองจากการเป็นผู้ให้ความรู้ที่เน้นการสอนตามทีละจุดในหนังสือ มาเป็นต้นแบบในการออกแบบกิจกรรมการสอนให้มีความแปลกใหม่และน่าสนใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “แบบอย่างที่ดีมีค่ามากกว่าคำสอน” เพื่อให้นักเรียนมองเห็นลักษณะของผู้มีความคิดสร้างสรรค์และลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นรูปธรรม เช่น การนำเหตุการณ์รอบตัวมาใช้ในการอุปมาอุปไมยจากไหน ได้ข้อสรุปอะไรบ้าง ใครได้รับประโยชน์จากเรื่องนี้ และได้อะไร การประเมินพฤติกรรมการโดยประเมินการใช้ข้อมูลร่วมกัน การค้นหาและนิยามปัญหา การได้มาซึ่งความรู้ การนำตนเองทักษะการเรียนรู้แบบร่วมมือและการแก้ปัญหาใช้การประเมินตามสภาพจริง สร้างเกณฑ์การประเมิน เพื่อประเมินการอภิปรายการเขียนอนุทินบันทึกการทดลองการให้คะแนนตนเองและการสัมภาษณ์

การให้โอกาสและสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาทักษะและความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เติบโตไปพร้อมกับเนื้อหาวิชาที่เรียน การใช้ปัญหาในชีวิตจริงเป็นฐานในการเรียนรู้ยังเป็นวิธีที่ดีในการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชากับประสบการณ์จริงของนักเรียนการที่นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล การคิดสังเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ จะเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในองค์กรหรือชุมชนการให้ความสำคัญในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในวิชาสังคมศึกษาเป็นการทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะในการแก้ปัญหาไปใช้ในชีวิตจริงได้ และมีความเข้าใจที่เชื่อมโยงกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและโลกในขณะเดียวกัน ทั้งนี้ การสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นและส่งเสริมความรู้สึกของนักเรียนในการเรียนรู้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ดีขึ้นได้อีกด้วย

แนวโน้มการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ออนไลน์ในอนาคต

ด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสมือน (Virtual reality: VR) เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented reality: AR) และเทคโนโลยีความจริงผสม (Mixed reality: MR) ได้มีการพัฒนาและได้รับความนิยมมากขึ้น รวมทั้งอุปกรณ์มีราคาถูกลง กระบวนการผลิตสื่อด้วยเทคโนโลยีดังกล่าวสามารถทำได้ง่ายขึ้น แนวโน้มการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้จะเป็นลักษณะการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Learning Environment) ดังที่ แบ่งไว้ 3 ลักษณะดังนี้

1. Asynchronous Learning เหมาะกับ การเรียนแบบเสริมและการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (Self-learning) ผู้เรียนจะเรียนวิชาผ่านเว็บไซต์ เมื่อไรก็ได้ ในช่วงเวลาที่ เจ้าของหลักสูตรกำหนดการเรียน จะมีกิจกรรมให้ทำ ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนเวลาใดก็ได้ เช่น ผ่าน แบบนี้ผู้สอนไม่ต้องออนไลน์อยู่กับระบบ
2. Synchronous Learning เป็นการสอนเสมือนหนึ่งว่ามีผู้สอนอยู่ในห้องเรียน และผู้เรียนกระจายอยู่ทั่วไป โดยผู้เรียนแต่ละคนมีเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล อยู่กับอินเทอร์เน็ต และลงทะเบียนเรียนวิชานั้น แบบนี้ ผู้สอนจะทำการสอนโดยติดตามการเรียนรู้ของผู้เรียน มีการติดต่อกับผู้เรียนทันที เช่น การใช้ Chat ซึ่งจะมีเวลาออนไลน์ที่แน่นอนสำหรับผู้เรียนและผู้สอน เพื่อมาพบกันที่ห้องเรียนเสมือนจริง
3. Collaborative Learning การสอนแบบนี้จะมีการร่วมมือกันระหว่างผู้เรียนและผู้สอน จะมีซอฟต์แวร์เฉพาะที่ทุกคนสามารถใช้ร่วมกันได้ เช่น ซอฟต์แวร์ที่ทำงานเสมือนจริง เพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันได้ นั่นคือแบบนี้จะ ประสานทั้งเวลา และเครื่องมือระดับสูงประกอบการเรียนการสอน

การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้

การศึกษาและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาทักษะและความรู้ของนักเรียนได้อย่างเต็มที่ การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมที่ดีนี้จะเป็นประโยชน์ในการต่อยอดในชีวิตประจำวันของนักเรียน และจะสามารถมีสุขภาพทางจิตและร่างกายที่ดีขึ้น ทั้งยังสร้างพื้นที่ให้ผู้เรียนและครูมีสมาธิ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ในทางกลับกัน การจัดสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมสามารถส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้และสุขภาพของนักเรียนได้ ดังนั้น การให้ความสำคัญและการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเติบโตของนักเรียนได้ในทางที่ดีที่สุดการศึกษาและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเต็มไปด้วยความสนับสนุนจะช่วยให้เด็กมีสมาธิที่กระชับและพร้อมที่จะเรียนรู้สภาพแวดล้อมที่ดียังส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอื่นๆ อีกด้วย เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไข

ดังนั้น การให้ความสำคัญและการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยสร้างการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเติบโตของนักเรียนได้ในทางที่ดีที่สุดการศึกษาและจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมีผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและเต็มไปด้วยความสนับสนุนจะช่วยให้เด็กมีสมาธิที่กระชับและพร้อมที่จะเรียนรู้สภาพแวดล้อมที่ดียังส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะอื่นๆ อีกด้วย เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ไข

ปัญหา และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ มันยังส่งผลดีต่อสุขภาพทั้งกายและจิตของนักเรียน (วิจิตร ศรีสะอ้าน, 2535, หน้า 588 อ้างถึงใน พระมหาขุนทอง อคฺควโร (สนนภาพา), 2554,

องค์ความรู้จากการศึกษา

การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอย่างมากในการส่งเสริมการพัฒนาและการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น ครูและผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยวิธีต่าง ๆ ได้แก่

1. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและส่งเสริมความสนใจ ให้โอกาสให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเองและสำรวจความรู้ในสาขาที่สนใจ โดยใช้วิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล
2. สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นกันเอง ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยทั้งทางกายและจิตใจของนักเรียน และสร้างความเข้าใจและเคารพต่อความแตกต่างของกันและกัน
3. ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่น่าสนใจและสร้างสรรค์ เช่น การใช้แอปพลิเคชันการเรียนรู้ เกมการเรียนรู้ หรือการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้
4. สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม ให้โอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้โอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
5. สร้างความเชื่อมั่นและสนับสนุน ให้การสนับสนุนและคำปรึกษาที่เหมาะสมในการเรียนรู้ของนักเรียน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักเรียนว่าพวกเขาสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้
6. สร้างกฎระเบียบและระเบียบวินัยที่เหมาะสม สร้างกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับของนักเรียน และสร้างการให้ความรู้เกี่ยวกับการรับผิดชอบและการมีวินัยในชีวิตประจำวัน

สร้างความเชื่อมั่นและ
สนับสนุน

สร้างความเชื่อมั่นและ
สนับสนุน

สร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้มี
ส่วนร่วม

สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เปิด
กว้างและส่งเสริมความสนใจ

สร้างสภาพแวดล้อมที่
ปลอดภัยและเป็นกันเอง

ใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและ
เทคโนโลยีในการเรียนรู้

แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการศึกษา

สรุป

การจัดการเรียนการสอนแบบธรรมดา (Teacher-Centered) และแบบนวัตกรรม (Innovative Teaching) การจัดการเรียนการสอนแบบธรรมดามีลักษณะที่เน้นความสำคัญของครูในการสอนและการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นให้ความรู้และข้อมูลไปสู่นักเรียน ซึ่งในกระบวนการนี้นักเรียนมักจะเป็นผู้รับข้อมูลและความรู้จากครู มากกว่าที่จะมีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นหรือการทำกิจกรรมเพื่อเรียนรู้เอง การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ มักจะเหมาะสมสำหรับบางสถานการณ์และวิชาการที่ต้องการความเป็นระเบียบในการสอน เช่น การสอนวิชา คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ หรือวิชาที่ต้องการความชำนาญพิเศษจากครู ในขณะที่การจัดการเรียนการสอน แบบนวัตกรรมเน้นให้นักเรียนเป็นสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการเรียนรู้ โดยมุ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่หลากหลายและยืดหยุ่น ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เรียนรู้จากประสบการณ์ต่าง ๆ และสร้างสรรค์ ไอเดียใหม่ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับ การศึกษาของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน การเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับ วัตถุประสงค์และบริบทการเรียนรู้เป็นสำคัญ และการใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบธรรมดาควรพิจารณาให้ดี ก่อนที่จะนำมาใช้ในสถานการณ์การเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- จิตรา วสุวนิช. (2531). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ประดินันท์ อุปรมย์. (2523). *ระบบการเรียนการสอน*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2535). *การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ในเอกสารประกอบการสอนชุดวิชาวิทยาการสิ่งแวดล้อม สำหรับโรงเรียนและชุมชน หน่วยที่ 11*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศรีเรือน แก้วกังวาน. (2551). *ทฤษฎีจิตวิทยาบุคลิกภาพ (รู้เรา รู้เขา)*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษา ศิลปวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สายสมร ทองดี. (2548). *พฤติกรรมวัยรุ่น*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ. (2558). *การออกแบบและพัฒนาสภาพแวดล้อมทางการศึกษา*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- สมุน อมรวิวัฒน์. (2530). *การสอนโดยสร้างศรัทธาและโยนิโสมนสิการ*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรงค์ ไคว้ตระกูล. (2554). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2537). *หลักการสอน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Wallbery, H. J. (1987). *Psychological Environment in the International Encyclopedia Teaching and Teacher Education*. Oxford: Pergamon Press.